

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Плужнік Олена Іванівна

УДК 343.36

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ РЕЖИМУ
ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИПРАВНИХ УСТАНОВАХ
ТА ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ**

12.00.08 – кримінальне право
та кримінологія; кримінально-виконавче право

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Київ – 2003

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі теорії кримінального права Національної академії внутрішніх справ України.

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент,
Осадчий Володимир Іванович,
Національна академія внутрішніх справ України,
кафедра теорії кримінального права, начальник

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
Коржанський Микола Йосипович,
Київський інститут туризму,
економіки і права, професор

кандидат юридичних наук, доцент
Денисова Тетяна Андріївна,
Запорізький державний університет,
юридичний факультет, декан

Провідна установа – **Інститут держави і права
імені В.М. Корецького**
НАН України (м. Київ).

Захист відбудеться “24” вересня 2003 року о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.007.03 в Національній академії внутрішніх справ України за адресою: 03035, м. Київ–35, Солом’янська пл.,1.

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Національної академії внутрішніх справ України, м. Київ–35, Солом’янська пл.,1.

Автореферат розісланий “ ” липня 2003 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Лук’янчиков Є.Д.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Конституцією проголошено Україну правовою державою. Відповідно до цього права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, яка є відповідальною за її здійснення перед людиною. Утвердження і забезпечення прав та свобод людини є головним її обов'язком.

Одним із напрямів такого забезпечення є відповідне до закону відбування покарань у виправних установах та тримання осіб під вартою. Насамперед це стосується забезпечення режиму тримання осіб у зазначених місцях, що досягається різноманітними засобами. Чільне місце серед них посідає кримінально-правовий захист. У цілому режим відбування покарання чи тримання осіб під вартою забезпечує значна кількість кримінально-правових норм. Кримінальний закон забороняє, зокрема, посягання на життя людини, її здоров'я та власність. Проте існує вузьке коло норм Кримінального кодексу України (далі КК), призначених безпосередньо для правового забезпечення охорони режиму функціонування виправних установ та місць тримання осіб під вартою. Такий кримінально-правовий захист визначено у ст. 390 КК “Ухилення від відбування покарання у виді обмеження та у виді позбавлення волі”, ст. 391 КК “Злісна непокоря вимогам адміністрації виправної установи”, ст. 392 КК “Дії, що дезорганізують роботу виправних установ”, ст. 393 КК “Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти”.

Норми про відповідальність за вказані діяння та практика їх застосування вивчалися багатьма вченими. Вагомий внесок у вирішення проблем кримінальної відповідальності за ці посягання зробили М.І. Бажанов, В.Б. Василюк, І.С. Власов, В.О. Глушков, В.І. Горобцов, Т.А. Денисова, О.М. Джужа, Т.М. Добровольська, В.І. Єгоров, П.С. Єлізаров, М.І. Загородников, А.М. Зубков, В.Д. Іванов, М.Й. Коржанський, А.М. Лебедев, М.О. Линенко, А.І. Лукашов, К.В. Мазняк, П.П. Михайленко, А.С. Михлін, М.О. Огурцов, О.М. Павлухін, Ш.С. Рашковська, А.П. Романов, В.К. Сауляк, В.В. Сташис, М.О. Стручков, І.М. Тяжнова, Ю.К. Шевелєв та ін.

Однак у працях цих вчених розглядалися або ж у цілому проблеми кримінальної відповідальності за посягання на правосуддя, або ж відповідальності за окремі види протидії функціонуванню виправних установ. Ґрунтовного дослідження кримінально-правового захисту режиму відбування покарання у виправних установах та режиму тримання взятих під варту осіб не проводилося. Саме тому й існує потреба в його дослідженні. Тим більше, що згадані норми в чинному КК мають нові редакції. Отже, виникає необхідність з'ясування їх змісту з метою вироблення науково обґрунтованих пропозицій щодо їх удосконалення та застосування. Зазначене може бути досягнуто лише шляхом комплексного дослідження кримінально-правового захисту режиму відбування покарання та тримання осіб під вартою як в Україні так і за кордоном.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана на кафедрі теорії кримінального права Національної академії внутрішніх справ України в межах досліджень кафедральної теми “Проблеми вдосконалення

кримінального законодавства України”. Обраний напрям дослідження відповідає Комплексній програмі профілактики злочинності на 2001 – 2005 роки, затвердженій Указом Президента України від 25 грудня 2000 року №1376.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз проблем кримінально-правового захисту режиму відбування покарання у виправних установах та режиму тримання під вартою в частині забезпечення від ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі; злісної непокори вимогам адміністрації виправної установи; дій, що дезорганізують роботу виправних установ; втечі з місця позбавлення волі або з-під варти, та на основі цього створення науково обґрунтованих пропозицій щодо його застосування та вдосконалення.

Завданнями дослідження, які сформульовані відповідно до мети, є:

- обґрунтування соціальної обумовленості кримінально-правового захисту режиму відбування покарання у виправних установах та режиму тримання під вартою;

- з’ясування змісту об’єкта посягання досліджуваної групи злочинів;

- розкриття об’єктивних проявів ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі; злісної непокори вимогам адміністрації виправної установи; дій, що дезорганізують роботу виправних установ; втечі з місця позбавлення волі або з-під варти;

- визначення суб’єктивної сторони вчинюваних діянь;

- характеристика суб’єкта досліджуваних злочинів;

- аналіз покарання за вчинені посягання;

- формулювання науково аргументованих пропозицій щодо застосування та вдосконалення кримінально-правового захисту режиму відбування покарання у виправних установах і режиму тримання під вартою.

О’єктом дослідження є кримінально-правовий захист режиму відбування покарання у виправних установах та режим тримання під вартою.

Предметом дослідження є норми чинного КК, в яких передбачена відповідальність за ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі; злісну непокору вимогам адміністрації виправної установи; дії, що дезорганізують роботу виправних установ; втечу з місця позбавлення волі або з-під варти, аналогічні норми кримінального законодавства зарубіжних країн, положення міжнародно-правових актів та науково-теоретичні розробки щодо досліджуваної проблеми, судова практика.

Методи дослідження. При написанні дисертації використано різні наукові методи з урахуванням поставленої мети і завдань та предмета дослідження. Діалектичний метод пізнання соціально-правових явищ, згідно з яким досліджувані явища вивчаються в єдності їх фактичної суті та юридичної форми, що дозволило розглянути норми про відповідальність за порушення режиму відбування покарання у виправних установах та режиму тримання під вартою в його постійному розвитку, виявити причинну обумовленість такого розвитку. Порівняльно-правовий – дозволив порівняти норми про відповідальність за порушення режиму відбування покарання у виправних установах та режиму тримання під вартою за КК України й кримінальним законодавством інших країн. Історико-правовий – при дослідженні етапів розвитку

законодавства про кримінальну відповідальність за порушення режиму відбування покарання у виправних установах та режиму тримання під вартою. Системно-структурний – при вивченні об'єктивних та суб'єктивних ознак досліджуваних складів злочинів з точки зору з'ясування змісту і вдосконалення чинного законодавства. Статистичний – при використанні статистичних даних та узагальненні судової практики про порушення режиму відбування покарання у виправних установах і режиму тримання.

Теоретичною основою дисертації стали праці вчених із загальної теорії права, роботи сучасних криміналістів і минулого. У порівняльно-правовому плані досліджено кримінальне законодавство України, Голландії, Казахстану, Польщі, Російської Федерації, США, Туркменістану, ФРН, Швейцарії та інших країн. Здійснено аналіз постанов Пленуму Верховного Суду України.

Нормативною базою роботи є Конституція України, Кримінальний кодекс України, Виправно-трудоий кодекс України, Кримінально-процесуальний кодекс України, документи Державного департаменту з питань виконання покарань щодо організації виконання покарань та забезпечення тримання під вартою, міжнародно-правові акти щодо забезпечення прав і свобод людини. Здійснено аналіз також проектів Кримінально-виконавчого та Кримінально-процесуальних кодексів.

Емпіричну базу дослідження склали матеріали 412 кримінальних справ, розглянутих судами України, статистичні звіти Міністерства юстиції та МВС України.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим комплексним монографічним дослідженням проблеми кримінально-правового захисту режиму відбування покарання у виправних установах та режиму тримання під вартою в частині забезпечення від ухилення відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі; злісної непокорі вимогам адміністрації виправної установи; дій, що дезорганізують роботу виправних установ; втечі з місця позбавлення волі або з-під варти. В роботі запропоновано низку нових наукових положень та висновків, які й виносяться на захист.

1. Обґрунтовано, що кримінально-правовий захист режиму відбування покарання у виправних установах та режиму тримання під вартою зумовлено кримінологічним, нормативно-організаційним, історичним та міжнародним чинниками.

2. Зроблено висновок, що основним безпосереднім об'єктом вищезазначених злочинів є режим відбування покарання у виправних установах та режим тримання під вартою, тобто комплекс заходів, передбачених кримінально-виконавчим законодавством, спрямованих на досягнення мети покарання та тримання осіб під вартою. Додатковим безпосереднім об'єктом згаданих злочинів є здоров'я, тілесна недоторканність, воля, безпека потерпілих.

Доказано, що вчинення злочинів досліджуваної групи можливе лише за умови, що особа відбуває покарання у виправних установах або перебуває під вартою на підставі законного судового рішення.

3. Констатовано, що місце і час вчинення зазначених вище злочинів є обов'язковими ознаками їх об'єктивної сторони.

4. Неповорнення засудженого до виправної установи як злочин, передбачений ст. 390 КК, запропоновано визнавати за умови, що особа, якій дозволено короткочасний виїзд, не повернулася до місця відбування покарання понад три доби після зазначеного строку.

5. На відміну від існуючої судової практики запропоновано, що притягненню особи до кримінальної відповідальності за злісну непокору вимогам адміністрації виправної установи (ст. 391 КК) повинно передувати застосування до засудженого всього комплексу заходів, передбачених кримінально-виконавчим законодавством.

6. На відміну від чинного кримінально-правового захисту, аргументовано необхідність у межах відповідальності за дезорганізацію роботи виправних установ передбачити відповідальність за напад на персонал виправної установи, а не лише адміністрації; тероризування саме засуджених, які стали на шлях виправлення. Крім того, в контексті диспозиції ст. 392 КК аргументовано нове тлумачення понять “організація з метою тероризування засуджених або нападу на адміністрацію організованої групи” та “активна участь в організованій групі”. Запропоновано нові підходи до кваліфікації дій винних осіб у посяганні на життя, заподіянні тілесних ушкоджень представникам адміністрації виправної установи та іншим особам.

7. Доведено, що втеча з місця позбавлення волі або з-під варти може бути вчинена особою як шляхом активної, так і пасивної поведінки. На відміну від існуючого кримінально-процесуального положення про неврахування часу ознайомлення обвинуваченого та його захисника з матеріалами справи при обчисленні строку тримання під вартою, запропоновано цей час вважати додатковим до строку тримання під вартою, що дозволить поширити дію ст. 393 КК на випадки втечі в зазначений період. У цьому зв'язку запропоновано зміни до ст. 156 Кримінально-процесуального кодексу України (далі – КПК).

8. Аргументовано, що вчинити злочин досліджуваної групи особа може тільки з прямим умислом. Мотиви та мета при цьому можуть бути різними.

Суб'єктами злочинів, що досліджуються, є фізичні осудні особи, які досягли встановленого законом віку, з якого настає кримінальна відповідальність, і які на законних підставах відбувають покарання у виправних установах чи утримуються під вартою. Причому така особа на підставі рішення комісії установи виконання покарань прийнята до цієї установи, що оформляється наказом начальника установи.

Запропоновано визнавати суб'єктами злісної непокори вимогам адміністрації виправної установи засуджених до позбавлення волі, які залишені для роботи по господарському обслуговуванню в слідчому ізоляторі.

Обґрунтовано потребу з відповідними пропозиціями законодавчих змін визнання суб'єктами втечі з-під варти осіб, затриманих у кримінально-процесуальному порядку.

9. Доведено, що встановлені за ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі (ст. 390 КК) санкції є надто суворими й запропоновано їх пом'якшення.

10. Аргументовано потребу встановити відповідальність за діяння, передбачені в досліджуваній групі злочинів, в одній статті КК і запропоновано її редакцію.

11. Доказано необхідність внесення низки змін до постанови Пленуму Верховного Суду України “Про судову практику в справах про злочини, пов'язані з

порушеннями режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі” від 26 березня 1993 р. № 2 щодо кваліфікації передбачених групою досліджуваних злочинів.

Практичне значення одержаних результатів полягає:

а) у **науково-дослідницькій роботі** – основні положення дисертації можуть бути використані для подальшого вивчення проблем кримінально-правового захисту правосуддя та діяльності виправних установ;

б) у **правотворчій діяльності** – висновки і рекомендації дослідження частково враховані при доопрацюванні нового КК; вони можуть бути використані для вдосконалення КПК України в частині встановлення строків тримання особи під вартою; Закону України “Про міліцію” в частині стосовно умов і підстав застосування вогнепальної зброї;

в) у **правозастосуванні** – вироблені в ході дослідження пропозиції спрямовані на вдосконалення положень постанови Пленуму Верховного Суду України “Про судову практику в справах про злочини, пов’язані з порушенням режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі” від 26 березня 1993 р. № 2 та можуть бути використані при кваліфікації досліджуваної групи злочинів;

г) у **навчальному процесі** – матеріали дисертації можуть бути використані при вивченні відповідних тем Особливої частини. Крім того, при підготовці підручника з Особливої частини кримінального права, навчальної програми, лекцій, при проведенні науково-дослідної роботи студентів, курсантів і слухачів.

Особистий внесок здобувача. Положення, які виносяться на захист, розроблені автором особисто. Деякі положення висвітлено вперше, інші – з урахуванням досягнень кримінально-правової науки. Особистий внесок автора в наукових працях, опублікованих у співавторстві, становить 50 % власних теоретичних розробок.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження у виді пропозицій щодо вдосконалення кримінально-правового захисту режиму відбування покарання у виправних установах та режиму тримання під вартою було направлено до Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності й частково враховано при доопрацюванні Проекту КК; їх було оприлюднено на міжнародному семінарі, республіканських конференціях, що проводилися у містах Харкові (2000 р.), Дніпропетровську (2000 р.), Києві (2001 р.).

Висновки дисертації використовуються при проведенні занять з кримінального права в Національній академії внутрішніх справ України та Одеському інституті внутрішніх справ України.

Публікації. Основні положення та висновки, сформульовані в дисертації, викладені автором у шести публікаціях у фахових виданнях.

Структура дисертації обумовлена її метою і поставленими завданнями. Вона складається зі вступу, двох розділів, які містять вісім підрозділів, висновку та списку використаної літератури в кількості 177 джерел. Загальний обсяг роботи – 186 сторінок, з них основного тексту – 201 сторінка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується актуальність теми, показується зв’язок роботи з

науковими програмами, планами, темами, окреслюються мета і завдання дослідження, визначаються об'єкт, предмет та методи дослідження, наукова новизна, основні положення, що виносяться на захист, практичне значення результатів дослідження, наводяться апробації, розкриваються шляхи впровадження сформульованих автором пропозицій.

У першому розділі “Загальна характеристика злочинів, що порушують режим відбування покарання у виправних установах чи режим тримання під вартою” розкривається соціальна зумовленість кримінально-правового захисту режиму відбування покарання у виправних установах та тримання під вартою, зміст об'єктивних і суб'єктивних ознак злочинів, що посягають на цей режим.

У першому підрозділі “Соціальна зумовленість кримінально-правового захисту режиму відбування покарання у виправних установах та режиму тримання під вартою” показано, що необхідність кримінально-правового захисту режиму відбування покарання у виправних установах та режиму тримання під вартою зумовлена низкою чинників: кримінологічним, нормативно-організаційним, історичним, міжнародним.

Кримінологічний чинник зумовленості захисту режиму відбування покарання у виправних установах та режиму тримання під вартою своїм змістом має складну криміногенну обстановку в країні, у т.ч. в установах виконання покарань та в місцях тримання під вартою, поширеність злочинів, спрямованих проти режиму функціонування виправних установ та місць тримання під вартою.

Нормативно-організаційний чинник означає, що наявність у КК ст. 390, 391, 392, 393 ґрунтується на положеннях Конституції України щодо організації функціонування державних структур, інших нормативно-правових актів.

Історичний чинник показує, що існує історична традиція забезпечення кримінально-правовим захистом режиму відбування покарання у виправних установах та тримання під вартою.

Міжнародний чинник свідчить про те, що кримінальні кодекси зарубіжних країн також містять заборони порушень режиму відбування покарання у виді позбавлення та обмеження волі, арешту та режиму тримання під вартою. Крім того, існування в КК України ст. 390, 391, 392, 393 базується на положеннях міжнародно-правових актів ООН, Ради Європи щодо прав і свобод людини.

У другому підрозділі “Об'єкт злочинів, що порушують режим відбування покарання у виправних установах та місцях тримання під вартою” обґрунтовується, що, ухиляючись від відбування покарання у виді обмеження волі чи позбавлення волі; вчиняючи злісну непокору вимогам адміністрації виправної установи; вчиняючи дії, що дезорганізують роботу виправних установ, втечу з місця позбавлення волі або з-під варти, суб'єкт злочину, насамперед, порушує режим відбування покарання виправних установ та режим тримання під вартою, що і слід визнавати основним безпосереднім об'єктом злочину.

Режим відбування покарання у виправних установах та режим тримання під вартою – це комплекс заходів, передбачених кримінально-виконавчим законодавством, спрямованим на досягнення мети покарання або мети тримання під вартою. Одночасно з цим при вчиненні передбачених ст. 392, 393 КК злочинів пошкоджуються чи ставляться під загрозу пошкодження інші об'єкти – здоров'я,

тілесна недоторканність, воля, безпека потерпілих.

Вчинення нападу на адміністрацію виправної установи відбувається шляхом безпосереднього впливу на осіб, які забезпечують режим відбування покарання у виді обмеження волі чи позбавлення волі. Таким чином, потерпілими можуть бути як представники адміністрації виправної установи, інші атестовані співробітники, так і обслуговуючий персонал, наприклад, майстри, педагоги. Тому пропонується передбачити відповідальність за напад саме на представника персоналу виправної установи, а не лише адміністрації.

Водночас, при вчиненні злісної непокори вимогам адміністрації виправної установи зміст поняття “адміністрація” слід обмежити лише тими атестованими працівниками, які відповідно до кримінально-виконавчого законодавства України мають право застосовувати заходи заохочення і стягнення відносно засуджених.

Потерпілими від тероризування засуджених слід визнати лише засуджених, які стали на шлях виправлення. Пояснюється це тим, що поведінка цих осіб є свідченням досягнення покаранням мети. А це є результат ефективності режиму у виправних установах, проти чого власне і спрямовано тероризування і що потребує кримінально-правового захисту.

Злочини, передбачені ст. 390, 391, 392, 393 КК, будуть визнаватися такими, коли особа, яка їх вчиняє, правомірно відбуває покарання у виправних установах та правомірно перебуває під вартою, а персонал виправних установ або місць тримання під вартою діє в межах встановлених повноважень.

У третьому підрозділі “Об’єктивні прояви порушень режиму відбування покарання у виправних установах та режиму тримання під вартою” здійснено аналіз зовнішніх ознак досліджуваних злочинів.

Ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі. Об’єктивна сторона проявляється у таких формах:

1) засуджений до обмеження волі самовільно залишає понад добу місце відбування покарання або злісно ухиляється від робіт, тобто відкрито ігнорує неодноразово повторені представником адміністрації вимоги працювати. В контексті даної норми вважаємо, що особа може бути притягнутою до кримінальної відповідальності за умови хоч би одного прогулу, або систематичного – три і більше разів порушення громадського порядку чи встановлених правил проживання;

2) засуджений до обмеження або позбавлення волі, якому дозволено короткочасний виїзд, не повертається до місця відбування покарання після закінчення строку виїзду.

Неповернення засудженого до виправної установи як злочин пропонується визнавати за умови, що особа, якій дозволено короткочасний виїзд, не повернулася до місця відбування покарання понад три доби після зазначеного строку, що і належить закріпити в диспозиції норми. Така пропозиція узгоджується із зарубіжним досвідом та є проявом гуманізму.

Злісна непокора вимогам адміністрації виправної установи. Така поведінка проявляється: 1) у злісній непокорі вимогам адміністрації виправної установи; 2) в іншій протидії адміністрації у законному здійсненні її функцій. Автор вважає, що зміст злісної непокори слід розкривати не лише як відкриту відмову засудженого від виконання конкретних законних вимог представника адміністрації. Слід

враховувати, що вимоги мають бути наполегливими, неодноразово повтореними. І вказівкою на це необхідно доповнити постанову № 2 Пленуму Верховного Суду України від 26 березня 1993 р.

З цієї постанови слід вилучити положення, що інша протидія адміністрації у здійсненні її функцій буде розцінюватися як передбачений ст. 391 КК злочин, за наявності необхідних ознак злісної непокори.

Притягненню особи до кримінальної відповідальності за ст. 391 КК повинно передувати застосування до засудженого всього комплексу заходів, передбачених виправним законодавством. За наявності підстав застосування до особи ст. 391 КК заборонити застосування до такої особи заходів, передбачених кримінально-виконавчим законодавством.

Передбачений ст. 391 КК злочин вважається закінченим з моменту вчинення засудженим злісної непокори законним вимогам адміністрації виправної установи у здійсненні її функцій, якщо ця особа за порушення вимог режиму відбування покарання була піддана протягом року стягненню у виді переведення до приміщення камерного типу /одиночної камери/ або була переведена на більш суворий режим відбування покарання.

Розкриваючи об'єктивну сторону дій, **що дезорганізують роботу виправних установ**, вказано на непослідовність роз'яснення Пленумом Верховного Суду України в постанові № 2 від 26 березня 1993 р. змісту нападу на адміністрацію. Обґрунтовано, що напад на адміністрацію /працівників правоохоронних органів/, поєднаний із посяганням на життя, заподіянням потерпілому тілесних ушкоджень, слід кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ст. 392 та ст. 348 або ч. 3, 4 ст. 345 КК. Коли потерпілим буде представник персоналу виправної установи /не адміністрації/, то вчинене кваліфікуватиметься за ст. 392, п. 8 ч. 2 ст. 115 або ч. 2 ст. 121 КК. Як напад на адміністрацію буде і вчинення насильницького опору потерпілому.

У цьому зв'язку пропонується така редакція ч. 2 п. 8 вищезазначеної постанови: “Коли при нападі на персонал виправної установи потерпілим, якими є працівники правоохоронних органів, умисно заподіяні тяжкі тілесні ушкодження чи відносно них умисно вчинене посягання на життя, ці діяння слід кваліфікувати за ст. 392 та ч. 3 або ч. 4 ст. 345, або ст. 348 КК. Заподіяння засудженому при тероризуванні тяжких тілесних ушкоджень кваліфікуватиметься за ст. 392 КК і додаткової кваліфікації ще й за ч. 1 ст. 121 КК не потребує. Виключення становлять випадки заподіяння тяжких тілесних ушкоджень за наявності ознак, передбачених у ч. 2 ст. 121 КК. За таких умов настає сукупна кваліфікація за ст. 392 та ч. 2 ст. 121 КК.”

Напад на представника персоналу виправної установи включає в себе як застосування до потерпілого фізичного насильства, так і погрози його застосування. Фізичний або психічний вплив на потерпілого як злочин, передбачений ст. 392 КК, буде визнаватися, коли такі дії вчинені під час виконання потерпілим службових обов'язків, до чи після такого виконання.

Організація з метою тероризування у виправних установах засуджених або нападу на адміністрацію організованої групи або активна участь у ній має такий зміст. Поняття “організація” на відміну від роз'яснення його в постанові № 2 від 26

березня 1993 р. пропонується тлумачити ширше – як процес створення організованої групи, так і наявність вже діючої структури, в якій може розроблятися план дій, здійснюється керівництво групою, вербування нових членів тощо.

Зміст поняття “активна участь в організованій групі” також пропонуємо тлумачити ширше, ніж це зроблено в згаданій постанові. В контексті норми під активною участю в організованій групі слід розуміти будь-які прояви членів такої групи /за виключенням тероризування засуджених та нападу на адміністрацію, відповідальність за які передбачена окремо/. Це можуть бути, крім зазначених у постанові, дії з налагодження зв'язків із особами, які знаходяться на волі, розробка заходів безпеки існування такої групи тощо.

Вчинення дій, що дезорганізують роботу виправних установ, пов'язується з місцем вчинення цього злочину та часом відбування покарання. Таким місцем слід визнавати те, де може перебувати засуджений на законних підставах під час відбування покарання чи у зв'язку з ним. Тому місце вчинення дій, що дезорганізують роботу виправних установ, не потрібно обмежувати лише територією виправної установи. Час же вчинення цього злочину обмежується рамками строку покарання, визначеного у вироку.

Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти. Така втеча вчиняється шляхом активної поведінки. Однак не виключається і втеча, яка здійснюється пасивно. Початковий момент закінчення злочину визнається тоді, коли особа самовільно залишила місце відбування покарання чи перебування під вартою і може розпоряджатися собою на власний розсуд.

Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти є тривалим злочином. Цей час триває доти, доки в рамках строку давності притягнення до кримінальної відповідальності особу не затримують або вона сама не прийме рішення здатися і не здійснить свого наміру.

Втеча особи з місця позбавлення волі або з-під варти як передбачений ст. 393 КК злочин можлива лише в період відбування нею покарання чи тримання під вартою.

У КПК (ч. 6 ст. 156) термін строку тримання особи під вартою як запобіжного заходу однозначно не вирішено. Час ознайомлення обвинуваченого та його захисника з матеріалами кримінальної справи не враховується при обчисленні строку тримання під вартою. З метою ефективної дії ст. 393 КК пропонується ч. 6 ст. 156 КПК викласти в такій редакції: “Час ознайомлення обвинуваченого та його захисника з матеріалами кримінальної справи є додатковим до строку тримання обвинуваченого під вартою і визначається згаданими вище особами за погодженням зі слідчим, з урахуванням обсягу кримінальної справи”.

У четвертому підрозділі “Суб’єктивна сторона порушень режиму відбування покарання у виправних установах чи тримання під вартою” досліджено зміст вини, мотиву та мети цих злочинів.

Порушуючи режим відбування покарання у виправній установі чи режим тримання під вартою, суб’єкт усвідомлює суспільну небезпеку своїх діянь та їх протиправність. Це твердження ґрунтується на знанні засудженим або взятим під варту правових підстав перебування у виправних установах чи установах тримання під вартою та правил перебування в цих установах.

Вчиняючи злісну непокору вимогам адміністрації виправної установи, суб'єкт не завжди усвідомлює, що вчинюване ним нове порушення режиму відбування покарання після застосування до нього таких заходів дисциплінарного впливу, як переведення до приміщення камерного типу /одиночної камери/ або переведення на більш суворий режим відбування покарання, є злочином. Це пояснюється тим, що до таких засуджених, як свідчить практика, можуть застосовуватися заходи відповідно до кримінально-виконавчого законодавства. З метою уникнення можливості об'єктивного ставлення у вину, пропонуємо застосовувати ст. 391 КК за злісне порушення режиму відбування покарання лише після того, як будуть вичерпані заходи реагування відносно таких засуджених, передбачені кримінально-виконавчим законодавством.

Особа, яка засуджена до позбавлення волі чи взята під варту і якій роз'яснено правила її поведінки, порушуючи їх, бажає чинити саме так. Отже, злочини досліджуваної групи вчинюватися можуть тільки з прямим умислом.

Мотиви і мета при вчиненні досліджуваних злочинів можуть бути різними. При організації організованої групи ставиться мета тероризування засуджених або нападу на адміністрацію. Тому мета в цьому випадку є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони.

У п'ятому підрозділі “Суб'єкт порушень режиму відбування покарання у виправних установах чи тримання під вартою” з'ясовано зміст такого суб'єкта.

Суб'єктами передбачених ст. 390, 391, 392, 393 КК злочинів є фізичні осудні особи, які досягли віку, з якого настає кримінальна відповідальність і які відбувають покарання в установах виконання покарань чи утримуються під вартою, тобто це спеціальні суб'єкти.

Особою, яка відбуває покарання в установах виконання покарань і яка може бути суб'єктом зазначених злочинів, визнається така, котра вчинила злочин і стосовно якої вирок про застосування заходів виправного впливу набрав законної сили, і ця особа на підставі рішення комісії установи виконання покарань прийнята до цієї установи, що оформляється наказом начальника установи.

Суб'єктами ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі чи позбавлення волі (ст. 390 КК) можуть бути лише: 1) засуджені до обмеження волі (ч. 1); засуджені до обмеження волі, яким дозволено короткострокові виїзди (ч. 2); засуджені до позбавлення волі, яким дозволено короткострокові виїзди (ч. 3).

Суб'єктами злісної непокори вимогам адміністрації виправної установи можуть бути особи, які відбувають покарання у виді позбавлення волі та у виді обмеження волі, які мають стягнення у виді переведення до приміщення камерного типу /одиночної камери/ або були переведені на більш суворий режим відбування покарання і протягом року після звільнення знову вчинили злісну непокору вимогам адміністрації чи іншу протидію. Засуджені, які відбувають покарання в колонії максимального рівня безпеки, виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, у виховних колоніях, так само засуджені до позбавлення волі, котрі залишені в слідчому ізоляторі для роботи із господарського обслуговування, а також вагітні жінки, жінки які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях, інваліди першої групи, суб'єктами цього злочину не визнаються.

Автором запропоновано визнавати суб'єктами злісної непокори вимогам

адміністрації виправної установи засуджених до позбавлення волі, які залишені для роботи з господарського обслуговування в слідчому ізоляторі.

Не визнаються суб'єктами, передбаченими ст. 390, 391, 392, 393 КК, і військовослужбовці строкової служби, відносно яких застосовано покарання в виді направлення до дисциплінарного батальйону.

Суб'єктами втечі з-під варти слід визнавати осіб, стосовно яких запобіжним заходом законно обрано взяття під варту. Особи, затримані за ст. 106, 115 КПК, не визнаються суб'єктами втечі з-під варти. Цей прорахунок належить усунути шляхом вказівки в диспозиції ст. 393 КК на втечу таких осіб.

У другому розділі “Спеціальні питання кримінальної відповідальності за порушення режиму відбування покарання у виправних установах чи тримання під вартою” висвітлено кваліфікуючі ознаки та зміст покарання, а також проведено відмежування досліджуваних злочинів від суміжних посягань .

У першому підрозділі “Кваліфікуючі ознаки втечі з місця позбавлення волі або з-під варти” розкривається їх зміст.

Повторна втеча. Повторною належить визнавати втечу за умови, що раніше особа вже вчиняла втечу з місця позбавлення волі або з-під варти. Причому повторність втечі буде незалежно від того: чи завершила особа задумане в перший раз; вчинила втечу сама чи за попередньою змовою групою осіб; від тої ролі, яку особа виконувала, реалізуючи злочинні наміри; засуджувалася за попередньо вчинену втечу чи ні. У тому разі, коли з моменту вчинення першої втечі з місця позбавлення волі або з-під варти минули строки давності, притягнення до кримінальної відповідальності або судимість за попередньо вчинену втечу погашена чи знята або особа була у встановленому порядку звільнена від кримінальної відповідальності, ознака повторності втечі виключається. Не буде повторної втечі з місця позбавлення волі або з-під варти і тоді, коли особа незаконно позбавлена волі.

Вчинення втечі з місця позбавлення волі або з-під варти **за попередньою змовою групою осіб** матиме місце там, де дві чи більше особи як співвиконавці, вчиняючи цей злочин, домовилися про спільні дії до моменту вчинення втечі.

Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти, поєднана із **заволодінням зброєю чи з її використанням**. Заволодіння зброєю має місце у випадках, коли особа, яка вчинює втечу, добуває її. Як заволодіння зброєю належить розцінювати і виготовлення зброї самим суб'єктом. Адже і в такому разі він набуває можливості володіти зброєю. Заволодінням буде і купівля зброї, знайдення її, дарування, виграш тощо. Отже, заволодіння зброєю є придбання її суб'єктом будь-яким способом. Головне для заволодіння зброєю – те, що особа раніше не мала її, а відтепер має. Факт заволодіння особою зброєю буде в наявності, коли особа має таку зброю при собі чи зберігає її в іншому місці. Для останнього випадку має бути характерним панування особи над цією річчю. Інакше кажучи, особа може в будь-який момент взяти цю зброю і мати її при втечі. Зміст втечі з місця позбавлення волі або з-під варти, поєднаної із заволодінням зброєю, полягає в тому, що суб'єкт втечі заволодів саме вогнепальною або холодною зброєю. Заволодіння предметами, які використовуються як зброя, зазначеною вище ознакою не охоплюються.

Щодо змісту поняття “використання зброї при втечі” вкажемо на таке. Автор дійшов висновку, що термін “використання” є тотожним терміну “застосування” і тому як використання

зброї слід розуміти і випадки застосування зброї щодо людини, і для зупинки транспортних засобів, і для знешкодження тварин тощо. Запропоновано в Законі України “Про міліцію” і в КК вживати один з цих термінів.

Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти, **поєднана з насильством чи з погрозою його застосування**. Зміст насильства в ч. 2 ст. 393 КК охоплює заподіяння потерпілому при втечі з місця позбавлення волі або з-під варти тілесних ушкоджень. У разі втечі з місця позбавлення волі або з-під варти і заподіяння атестованому працівникові виправної установи тілесних ушкоджень дії винного слід кваліфікувати за ч. 2 ст. 393 та відповідною частиною ст. 345 КК. Коли потерпілим за таких умов буде не працівник правоохоронного органу, а інша особа, наприклад, та, яка здійснює навчання засуджених чи інший засуджений, кваліфікувати дії винного належить за ч. 2 ст. 393 КК. Погроза застосування насильства – це обіцянка вчинити насильство.

Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти, вчинена **способом, небезпечним для життя чи здоров'я інших осіб**. Зміст втечі зазначеним способом полягає в тому, що під час її вчинення винний створює небезпечні умови для життя чи здоров'я сторонніх осіб. Зважаючи на те, що створення небезпеки для життя або здоров'я хоч би й одної особи підвищує рівень небезпеки втечі, на наш погляд, доцільно у ст. 393 КК передбачити відповідальність за втечу, вчинену способом, небезпечним для життя чи здоров'я хоч би й одної людини. Така небезпека має стосуватися життя чи здоров'я сторонніх осіб. Коли група втікаючих свідомо застосовує небезпечний тільки для свого життя чи здоров'я спосіб при втечі, розглядати такі дії за згаданою ознакою не можна. Але, якщо хтось із втікачів, без погодження зі своїми спільниками, застосовує небезпечний для життя або здоров'я спосіб, такі дії належить кваліфікувати за досліджуваною ознакою. Коло інших осіб, життя чи здоров'я яких наражено на небезпеку, широке – це і персонал виправної установи, і засуджені, й ті будь-які особи, життя або здоров'я яких наражено на небезпеку при втечі, що й усвідомлюється винним.

Втеча з місця позбавлення волі **шляхом підкопу**. Така втеча буде в разі, коли винний залишає місце позбавлення волі, або місце, де він перебуває під вартою, через виритий хід. Втечу шляхом підкопу належить інкримінувати винним тоді, коли всі втікачі внесли свій “вклад” у підкоп, а також коли втікач використав кимось іншим виритий хід.

Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти з **пошкодженням інженерно-технічних засобів охорони**. Всі місця позбавлення волі чи місця, в яких особи утримуються під вартою, забезпечені інженерно-технічними засобами охорони. Пошкодження інженерно-технічних засобів охорони матиме місце, коли такі засоби не лише виведені з ладу, але й для їх відновлення необхідний ремонт, і тому вони не створюють перешкод для втечі. Сам факт пошкодження інженерно-технічних засобів охорони є готуванням до втечі.

У другому підрозділі “**Покарання за порушення режиму відбування покарання у виправних установах чи тримання під вартою**” показано, що санкції за ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі є надто суворими. Обґрунтована потреба їх пом'якшення.

У третьому підрозділі “Відмежування злочинів, що порушують режим відбування покарання у виправних установах чи тримання під вартою” проведено таке відмежування за елементами їх складів.

У **Висновках** узагальнені вироблені в ході дослідження нові теоретичні положення. Результати дослідження вказують на необхідність побудови нової кримінально-правової норми про відповідальність за порушення режиму відбування покарання у виправних установах чи тримання під вартою.

Констатовано, що ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі чи позбавлення волі; злісна непокора вимогам адміністрації виправної установи; тероризування засуджених, які стали на шлях виправлення, напад на адміністрацію виправної установи, організація з цією метою організованої групи або активна участь у ній; втеча з місця позбавлення волі або з-під варти фактично є дезорганізацією роботи виправних установ чи місць тримання під вартою. Отже, пропонуємо відповідальність за такі діяння передбачити в одній статті – “Дезорганізація роботи виправних установ або місць тримання під вартою”.

Стаття ... Дезорганізація роботи виправних установ або місць тримання під вартою.

1. Тероризування у виправних установах засуджених, які стали на шлях виправлення, або напад на представника персоналу виправної установи, а також організація з цією метою організованої групи або активна участь у такій групі, вчинені особами, які відбувають покарання у виді позбавлення волі чи у виді обмеження волі, –

караються позбавленням волі на строк від п’яти до десяти років.

2. Втеча засудженого, який відбуває покарання у виді позбавлення волі або арешту, а також заарештованого чи затриманого з місця, визначеного для їх перебування, –

карається позбавленням волі на строк від трьох до п’яти років.

3. Дії, передбачені ч. 2 цієї статті, якщо вони вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або способом, небезпечним для життя чи здоров’я іншої особи, або поєднані із заволодінням зброєю чи з її використанням, або із застосуванням насильства чи погрозою його застосування, або шляхом підкопу, а також з пошкодженням інженерно-технічних засобів охорони, –

караються позбавленням волі на строк від п’яти до восьми років.

4. Злісна непокора чи інша протидія адміністрації виправної установи у здійсненні її функцій, вчинена засудженим до обмеження волі чи позбавлення волі протягом року з дня відбуття ним стягнення у виді переведення до приміщення камерного типу /одиночної камери/ чи переведення на більш суворий режим відбування покарання, –

карається позбавленням волі на строк до трьох років.

5. Самовільне залишення місця обмеження волі або злісне ухилення від робіт, або систематичне порушення громадського порядку чи встановлених правил проживання, вчинені особою, засудженою до обмеження волі, або неповернення без поважних причин засудженого до обмеження волі чи позбавлення волі, якому дозволено короткостроковий виїзд, до місця відбування покарання після трьох днів після закінчення визначеного строку, –

карається позбавленням волі на строк до одного року.

Основні положення дисертації викладені в таких працях автора:

1. *Плужнік О.І.* Деякі проблеми кваліфікації втечі з місць позбавлення волі // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 1997. – № 1. – С. 55-58.

2. *Плужнік О.І.* Кримінально-правова характеристика злочинів про порушення режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 1997. – № 2. – С. 52-55.

3. *Плужнік О.І.* Доцільність і пошуки альтернатив позбавлення волі при призначенні покарання /ст. 183¹ КК / // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 1999. – № 2. – С. 62-67.

4. *Плужнік О.І.* Актуальні проблеми кримінально-правового захисту діяльності працівників ВТУ // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2000. – № 1. – С. 169-172.

5. *Плужнік О.І., Осадчий В.І.* Вдосконалення кримінально-правового захисту режиму відбування покарання у місцях позбавлення волі чи попереднього ув'язнення // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 2001. – № 1. – С. 128-136.

6. *Плужнік О.І.* Про вдосконалення санкцій у злочинах, що посягають на режим відбування покарання у вигляді позбавлення волі // Науковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту МВС. – 2001. – № 2. – С. 79-87.

7. *Плужнік О.І.* Відмежування злочинів, що порушують режим відбування покарання у вигляді позбавлення волі чи режиму тримання під вартою, від суміжних посягань // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2001. – № 2. – С. 22-27.

8. *Плужнік О.І.* Кримінальна відповідальність за втечу з місць позбавлення волі: Наук.-практ. конф. пам'яті К.Г. Федорова, 12–13 травня 1997 р. / Запорізький державний університет. – Запоріжжя. – Т.2, 1997. – С. 97-101.

9. *Плужнік О.І.* Кримінальна відповідальність за злісну непокору вимогам адміністрації виправно-трудової установи: Наук.-практ. конф., 24–25 вересня 1999 р. / Дніпропетровський юридичний інститут. – Дніпропетровськ. – 1999. – 265-269.

АНОТАЦІЇ

Плужник О.І. Кримінальна відповідальність за порушення режиму відбування покарання у виправних установах та тримання під вартою. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право і криминологія; кримінально-виконавче право. – Національна академія внутрішніх справ України. – Київ, 2003.

Дисертація присвячена проблемі кримінальної відповідальності за порушення режиму відбування покарання у виправних установах та тримання під вартою (ст. 390 – 393 КК України). Досліджено чинники соціальної зумовленості такої відповідальності; об'єктивні й суб'єктивні ознаки злочинів, що посягають на режим відбування покарання у виправних установах та тримання під вартою; кваліфікуючі ознаки втечі з місця позбавлення волі або з-під варти; зміст покарання, а також проведено відмежування досліджуваних злочинів від суміжних посягань.

Аргументовано необхідність здійснення кримінально-правового забезпечення режиму відбування покарання у виправних установах та режиму тримання під вартою в одній статті КК. Подано низку інших пропозицій.

У контексті дослідження запропоновано зміни до Кримінально-процесуального кодексу України, Закону України “Про міліцію”, постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 березня 1993 р. № 2 “Про судову практику в справах про злочини, пов’язані з порушенням режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі”.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, режим, відбування покарання, виправні установи, тримання під вартою.

Плужник Е.И. Уголовная ответственность за нарушение режима отбывания наказания в исправительных учреждениях и содержания под стражей. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.08 – уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право. – Национальная академия внутренних дел Украины, Киев, 2003.

Диссертация посвящена проблеме уголовной ответственности за нарушение режима отбывания наказания в исправительных учреждениях и содержания под стражей (ст. 390 – 393 УК Украины). Исследованы факторы социальной обусловленности такой ответственности; объективные и субъективные признаки преступлений, посягающих на режим отбывания наказания в исправительных учреждениях и содержания под стражей; квалифицирующие признаки побега с места лишения свободы и содержания под стражей; содержание наказания, а также проведено отграничение указанных выше преступлений от смежных посягательств. Показано, что наличие уголовно-правовой защиты режима отбывания наказания в

исправительных учреждениях и содержания под стражей обусловлено криминологическим, нормативно-организационным, историческим и международным факторами.

Обосновано, что непосредственным объектом исследуемых преступлений есть режим отбывания наказания в исправительных учреждениях и содержания под стражей, т.е. весь комплекс мер, направленных на достижение цели наказания и содержания под стражей.

Дополнительными объектами могут выступать здоровье, телесная неприкосновенность, свобода и безопасность потерпевшего. Сделан вывод, что при совершении предусмотренного ст. 392 УК Украины преступления (действия, дезорганизирующие работу исправительных учреждений), потерпевшими могут быть как представители администрации исправительного учреждения, так и иные лица, например педагоги, мастера производства. В этой связи предложено предусмотреть ответственность именно за нападение на представителя персонала исправительного учреждения. Обосновано, что потерпевшими при терроризировании осужденных следует признавать лишь тех из них, которые стали на путь исправления. Доказано, что совершить обозначенные выше преступления возможно лишь при условии, что лицо отбывает наказание или содержится под стражей законно.

Объективная сторона. Констатируется возможность совершения исследуемых преступлений путем действия, а в ряде случаев – бездействия. Место, время их совершения признается обязательными признаками.

При решении вопроса ответственности за уклонение от отбывания наказания в виде ограничения свободы и в виде лишения свободы (ст. 390 УК) впервые предлагается четко обозначить сроки, по истечению которых лицо считается не возвратившимся к месту отбывания наказания.

В отличие от судебной практики предлагается, чтобы привлечению лица к уголовной ответственности по ст. 391 УК (злостное неповиновение требованиям администрации исправительного учреждения) должно предшествовать применение к осужденному всего комплекса средств, предусмотренных уголовно-исполнительным законодательством.

Существующее уголовно-процессуальное положение о неучете времени ознакомления обвиняемого и его защитника с материалами дела при исчислении срока содержания под стражей надлежит изменить. Предлагается это время считать дополнительным к сроку содержания под стражей, что позволит расширить действие ст. 393 УК (побег с места лишения свободы или из-под стражи) на случаи побега в указанный период. В этой связи предлагаются изменения к ст. 156 УПК Украины.

Субъективная сторона. Аргументировано, что совершить преступление исследуемой группы лицо может только с прямым умыслом. Мотивы и цель при этом могут быть различные. При совершении действий, дезорганизирующих работу исправительных учреждений, может преследоваться специальная цель – создание организованной группы для терроризирования осужденных или нападения на администрацию.

Субъект. Субъектами исследуемых преступлений являются физические вменяемые лица, достигшие установленного законом возраста, с которого наступает уголовная ответственность, и которые отбывают наказание в исправительных

учреждениям или содержатся под стражей. Предлагается признавать субъектами злостного неповиновения требованиям администрации исправительного учреждения лиц, осужденных к лишению свободы, оставленных в следственных изоляторах для работы по хозяйственному обслуживанию. Обоснована необходимость, с соответствующими предложениями законодательных изменений, признания субъектами побега из-под стражи лиц, задержанных в уголовно-процессуальном порядке.

Обосновано неоправданную строгость установленных в ст. 390 УК санкций и предложено их смягчение. Аргументирована необходимость установления ответственности за деяния, предусмотренные в исследуемой группе преступлений, в одной статье УК Украины и предложена ее редакция. Доказана необходимость внесения ряда изменений к постановлению Пленума Верховного Суда Украины от 26 марта 1993 г. № 2 “О судебной практике по делам о преступлениях, связанным с нарушением режима отбывания наказания в местах лишения свободы” относительно квалификации исследуемых преступлений.

Ключевые слова: уголовная ответственность, режим, отбывание наказания, исправительные учреждения, содержание под стражей.

E.Plujnik. The criminal liability for disturbance of enduring the punishment and custody. – Manuscript.

The candidate dissertation on law on specialization 12.00.08 - criminal law and criminology; executive law. – National academy of internal affair’s of Ukraine, Kiev, 2003.

The dissertation is dedicated to a problem of the criminal liability for disturbance of enduring the punishment and custody (item art. 390 – 393 CL of Ukraine). The factors of the social conditionally of such responsibility are investigated; objective and subjective tags of crimes encroaching on a mode of enduring the punishment and custody; qualifying tags of propagate from the place of confinement or custody; the punishment, and also is conducted demarcation above of crimes from the adjacent invasions.

The necessity of installation of the responsibility for acts, foreseen in investigated group of crimes is argued, in one article CL of Ukraine and its edition is offered. The necessity of depositing of a series of changes to the order № 2 Plenums of the Supreme Court of Ukraine from March 26, 1993. “About judiciary practice on business about crimes, bound with disturbance of enduring the punishment in the places of confinement” concerning proficiency of investigated crimes is demonstrated.

Key words: the criminal liability, mode, enduring the punishment, penitantiary institutions, and custody.